

VYTVÁŘENÍ ÚDERNÝCH USKUPENÍ V ÚTOČNÉ OPERACI

V článku uvádím některé teoretické úvahy o možnostech, zásadách a způsobech vytváření úderných uskupení při zahájení a v průběhu **útočné operace vševojskové armády**.

V soudobých podmínkách ozbrojeného zápasu můžeme zničit nepřítele jen dynamickou bojovou činností. V podmínkách vševojskové armády bude útočná operace hlavním druhem bojové činnosti pozemního vojska. Útočná operace vševojskové armády může být zahájena a může probíhat v podmínkách vedení ozbrojeného zápasu klasickými prostředky ničení, s postupným nebo náhlým použitím zbraní hromadného ničení. V této operaci bude trvat stále nebezpečí použití jaderných zbraní. Ozbrojený zápas může být také od samého začátku veden s oboustranným použitím jaderných zbraní. To jsou dvě základní navzájem odlišné kategorie zahájení a vedení války, které budou vytvářet i vzájemně odlišné podmínky, ve kterých budou vojska vést ozbrojený zápas.

Pro každou z těchto podmínek zahájení a vedení operace budou i úloha a místo vševojskových svazků odlišné. Bez použití jaderných zbraní hlavní úlohu při ničení nepřítele budou mít vševojskové svazky prvního sledu armády, které v součinnosti s dělostřelectvem, letectvem, výsadky i dalšími speciálními vojsky ponese hlavní tíhu bojové činnosti.

S použitím jaderných zbraní rozhodující úlohu při ničení nepřítele a jeho nejdůležitějších objektů budou mít jaderné zbraně. To ovšem neznamená, že vševojskové svazky ve vztahu k jaderným zbraním budou plnit druhořadý úkol, že význam vševojskových svazků klesne. Jen mistrné manévrování bojeschopnými vševojskovými svazky a útvary a jejich včasné zasazení do bojové činnosti bude pro úspěch v té či oné situaci rozhodující. V boji o iniciativu bude nutné předejít nepřítele a vytvořit převahu v silách a prostředcích v rozhodujících prostorech, na rozhodujících úsecích fronty a na rozhodujících směrech útoku v čase odpovídajícímu zámyslu velitele. Tomu odpovídá i současná palebná síla pozemních vojsk, jejich vyzbrojení moderními jadernými zbraněmi, značná nasycenost vojsk tanky a obrněnými transportéry, úplná motorizace i rozšířené možnosti průzkumu do značné hloubky sestavy nepřítele.

Předejít nepříteli, získat iniciativu a převahu sil na rozhodujících směrech bude vyžadovat, aby velitel a štáb armády, ale i velitel a štáby nižších stupňů měli vysoké znalosti teorie vedení ozbrojeného zápasu a mistrnou schopnost plánovat, zabezpečovat a vést vojskům.

V útočné operaci vševojskové armády vedení jak bez použití jaderných zbraní, tak i s jejich použitím bude úspěch operace rozhodujícím způsobem ovlivňovat včasný a účelný manévra vševojskových svazků. Tato skutečnost spolu se zámyslem použití jaderných zbraní musí tvořit základní myšlenku ideje rozhodnutí velitele armády, jak na začátku operace, tak i v jejím průběhu.

Volit směr hlavního úsilí armády znamená vytvořit na tomto směru rozhodující převahu nad nepřítelem v silách a prostředcích, k tomu soustředit údernou sílu z vševojskových svazků, raketových vojsk, dělostřelectva i ostatních druhů vojsk a vyjádřit na tomto směru úsilí letectvem. Soustřeďování sil a prostředků na rozhodujících směrech při zahájení a v průběhu operací pozemních vojsk není novým jevem při vedení operací. Jde o platné pravidlo známé z historie minulých válek a zejména z vedení útočných operací Rudé armády ve druhé světové válce. Zaváděním nových prostředků a modernizací a modifikací původních palebných a dopravních prostředků se zvyšuje rychlost palebné a bojové činnosti. Podstatně a u některých palebných a dopravních prostředků se s porovnáním s 2. světovou válkou zvýšila rychlost palby a manévru několika násobně. Do armád byly zavedeny nové palebné prostředky s velkou prostorovou účinností a mohutností palby. Výsledkem hromadného použití jaderných zbraní může dojít na obou bojujících stranách ke značné nebo úplné ztrátě bojeschopnosti celých útvarů i svazků a jednotek druhů vojsk. Rychlé zhodnocení situace a mistrný manévra s bojeschopnými jednotkami, jejich vyvádění z podružných úseků fronty, z druhého sledu a jejich včasné zasazení na rozhodující směr bude základní podmínkou úspěchu i v nejsložitější situaci na frontě. Bojová činnost je dvoustrannou záležitostí. Obě strany se budou snažit o získání iniciativy a o vytvoření převahy v silách a prostředcích na rozhodujících směrech.

Tyto teoretické závěry známe již z historie minulých válek i z obecné teorie dvoustranných her. V soudobé válce a zejména ve válce vedené v podmínkách použití jaderných zbraní bude vytváření převahy v silách jako základní podmínka iniciativy a úspěchu podmíněna novými jevy. Jde především o fakt, že převaha v pozemních silách může být ve velmi krátké době na rozhodujícím směru snížena jadernými údery nepříteli. Tím může dojít ke ztrátě iniciativy a k vynucené činnosti pozemních vojsk. Jistěže v podmínkách vedení války s použitím jaderných zbraní se mohou vytvořit na obou bojujících stranách různé a velmi složité situace. Může dojít i k podstatnému snížení bojeschopnosti vojsk na několika úsecích fronty u prvosledových jednotek i u jednotek ve druhém sledu. K získání iniciativy bude nutné rychle uskupit bojeschopné síly na rozhodujícím směru, vytvořit údernou sílu — úderné uskupení a s ním vést rozhodnou bojovou činnost. To však neznamená, že úderná uskupení v útočné sestavě vševojskové armády budeme vytvářet jen ve složitých „zvláštních“ situacích. Úspěšně zahájit a vést útočnou operaci vševojskové armády v soudobých podmínkách znamená mít od začátku až do splnění cíle operace bojeschopné síly na rozhodujících směrech útoku.

Vytváření úderných uskupení je v převážné míře záležitostí vševojskových svazků, záloh speciálních vojsk a zásob materiálu. Zdůrazňuji, že v převážné míře, protože do úderných uskupení vchází i raketová vojska a letectvo, která

se rozmisťují a přemisťují tak, aby mohla optimálně zabezpečit úspěšnou bojovou činnost úderného uskupení. Jejich rozmístění má tedy přímý vztah k údernému uskupení.

Obecně lze charakterizovat **úderné uskupení jako účelné a cílevědomé uskupení pozemních vojsk** na rozhodujícím směru útočné operace.

V útočné operaci vševojskové armády budeme obvykle vytvářet úderné uskupení na směru hlavního úderu **nejméně ze dvou zesílených svazků** jak při zánájení operace, tak i v jejím průběhu.

V období přípravy útočné operace budeme je vytvářet především manévrem z hloubky státního území. V průběhu útočné operace budeme je tvořit:

- manévrem z hloubky sestavy armády, zasazováním druhých sledů a záloh,
- postupem svazků prvního sledu na sbíhavých směrech,
- manévrem podél fronty.

Úderná uskupení můžeme vytvářet ve třech základních způsobech:

- a) mimo dotyk s nepřítelem,
- b) v dotyku s nepřítelem,
- c) vzájemnou kombinací obou způsobů.

Typickým způsobem vytváření úderného uskupení mimo dotyk s nepřítelem bude na začátku války, jemuž předcházelo období postupného narůstání válečného nebezpečí.

Vyčleněné útvary a jednotky budou bránit státní hranici proti nenadálému napadení protivníka a hlavní síly armády zaujmou operační sestavu ve vzdálenosti 20—40 km od státní hranice. V této operační sestavě na směru hlavního úderu armády budou uskupena vojska úderného uskupení armády připravena vést rozhodnou bojovou činnost na směru hlavního úsilí armády. Nelze vyloučit, že i v průběhu armádní útočné operace může dojít k obdobné situaci, kdy armáda bude úderné uskupení vytvářet mimo dotyk s nepřítelem.

Je třeba vycházet z reálné situace, že úderné uskupení armády bude v průběhu plnění úkolů opotřebované, jeho bojeschopnost se bude v důsledku bojové činnosti nepřítele postupně snižovat. V podmínkách vedení války s použitím jaderných zbraní může dojít i k tomu, že skupinovými jadernými údery bude bojeschopnost úderného uskupení snížena natolik, že nebude schopné plnit své poslání. Tato situace může vzniknout již při zahájení operace a zvláště v průběhu pohraničního sražení. To znamená, že s cílem zvýšit stanovené tempo operace bude nutné vytvořit nové úderné uskupení z bojeschopných svazků. V podmínkách armádní útočné operace budeme toto úderné uskupení vytvářet přisunem bojeschopného svazku z druhého sledu armády, který spolu se svazkem prvního sledu vytvoří další úderné uskupení na původním směru hlavního úsilí. Takto vytvářené úderné uskupení můžeme charakterizovat jako „způsob vzájemné kombinace“ v dotyku a mimo dotyk.

Stejný způsob vytváření úderného uskupení můžeme volit i při změně hlavního úsilí armády tehdy, když původní úderné uskupení již nebude schopné plnit svůj úkol a pro rozvíjení útočné operace na jiném směru budou výhodnější podmínky.

Nebude jevem ojedinělým i vytváření úderného uskupení jen ze svazků, které jsou v dotyku s nepřítelem. Tato situace může vzniknout zejména při vedení války jen klasickými prostředky ničení, např. při průlomu pásma obrany nepřítele na stýcích dvou prvosledových svazků. V tomto případě půjde o manévr silami a prostředky v rámci svazků na užší pásma útoku. Při průlomu pásma obrany nepřítele musíme úderné uskupení vševojskových svazků zabezpečit vel-

kým počtem dělostřeleckých hlavních, požadovaným úsilím letectva i silami a prostředky ostatních druhů vojsk.

K vytváření úderného uskupení postupem svazků prvního sledu dojde např. v případě, kdy po odrážení a zastavení silného protiúderu uskupení nepřítele velitel armády rozhoduje dokončit zničení nepřítele údery svazků na obou křídlech armády a rozvíjet operaci na původním směru hlavního úsilí. Křídelní divize postupují na sbíhavých směrech ke směru hlavního úsilí armády, ve stanoveném prostoru svým postupem dokončí obklíčení nepřítele a ve vzájemné součinnosti zahájení rozvíjení operace jako úderné uskupení na směru hlavního úsilí armády.

Síla a složení úderných uskupení bude závislá nejen na síle a složení nepřítele, ale také na terénu a jiných podmínkách. Při překonávání horského a zalesněného terénu bude účelné vytvořit úderné uskupení na směru hlavního úsilí armády z motostřeleckých divizí, které by za přímé podpory letectva, dělostřelectva a tanků s taktickými výsady mohly rozhodujícími údery na směrech zničit nepřátelská uskupení, zmocnit se pohraničních přechodů a důležitých prostorů pro další rozvíjení operace na nepřátelském území. V terénu dostupném pro tanky zejména při rozvíjení operace v operační hloubce bude účelné vytvořit úderné uskupení z tankových svazků.

K vytváření úderných uskupení na začátku a v průběhu armádní útočné operace mohou uvést tuto variantu:

Vševojsková armáda má na začátku operace tři motostřelecké a dvě tankové divize a v noci na D 2 bude jí přisunuta další motostřelecká divize. Armáda v tomto složení včetně organických a dalších posilových prostředků druhů vojsk má splnit cíl operace za 7—8 dnů. BÚ za 2—3 dny.

Při zahájení útočné operace a v průběhu D 1 může mít v prvním sledu tři motostřelecké divize, z nichž dvě budou tvořit úderné uskupení na směru hlavního úsilí armády a ve druhém sledu budou dvě tankové divize (**viz schéma 1**).

V průběhu D 1 a v noci na D 2 při pohraničním střetném sražení se podaří 2. msd zničit protistojícího nepřítele a ovládnout výhodný prostor dostupný tankům na území nepřítele. Postup 1. msd bude zpomalován. S cílem vytvořit převahu sil na rozhodujícím směru bude účelné již v D 1 večer nebo D 2 ráno zasadit druhosledovou (4. td) a tím vytvořit nové úderné uskupení z 2. msd a 4. td. Při této variantě bude mít vševojsková armáda již v noci na D 2 a v průběhu D 2 v prvním sledu čtyři divize, z nichž dvě budou v úderném uskupení a ve druhém sledu 5. td a přidělenou 12. msd. Převaha sil a moment překvapení na rozhodujícím směru jsou vyjádřeny zasazením tankové divize. Tato skutečnost vytváří podmínky pro udržení iniciativy na rozhodujícím směru.

V průběhu D 2 vede nepřítel protiúder do boku úderného uskupení. Tímto protiúderem nepřítel vytvořil převahu v silách a proto je nucen 2. msd přejít do dočasné obrany. Současně s odrážením protiúderu nepřítele budeme nuceni vytvářet nové úderné uskupení a vyčlenit síly ke zničení protiúderného uskupení nepřítele. V dané situaci bude výhodné zasadit 5. td do levého boku protiúderného uskupení nepřítele a tím vytvořit podmínky k tvorbě úderného uskupení armády „postupem vojsk“ na sbíhavých směrech (**viz schéma 2**).

Postupem 4. td a 5. td vytvořit v noci na D 3 nebo v průběhu D 3 silné tankové uskupení na rozhodujícím směru útoku armády s nímž splnit BÚ armády a vytvořit výhodné podmínky k rozvíjení útočné operace armády. Z této situace je zřejmé, že při odrážení protiúderu nepřítele původní úderné uskupení „livem převahy sil nepřítele sláblo, ale vedením bojové činnosti současně jsme vytvá-

Schéma 1

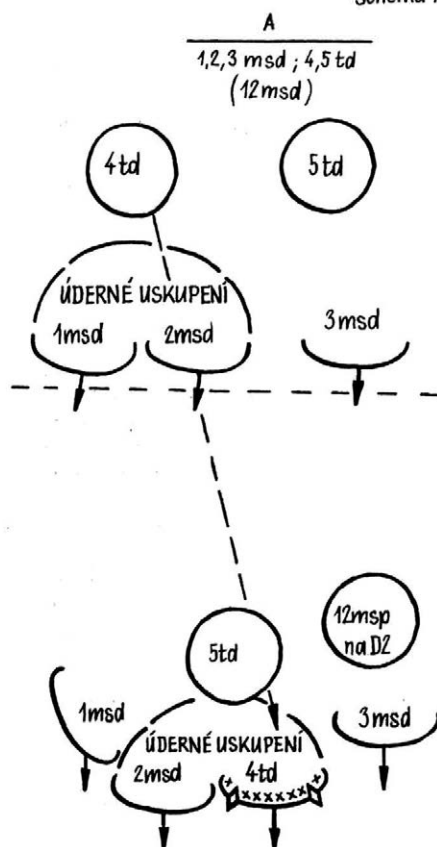
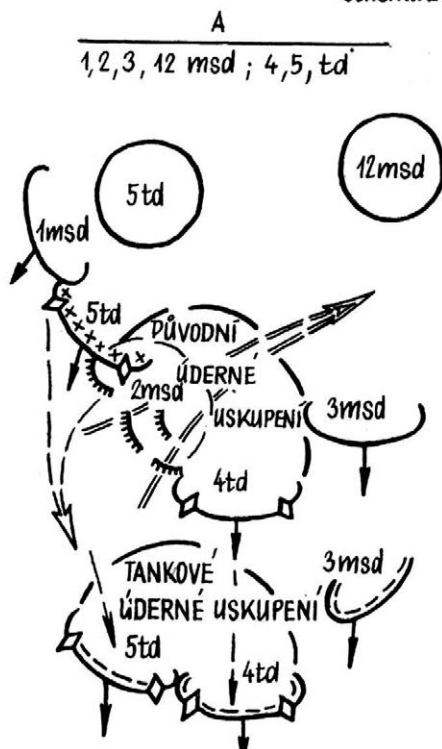

Schéma 2

feli nové silné tankové uskupení na rozhodujícím směru útoku. Převahou v silách jsme vytvořili na obou křídlech sestavy nepřátelského protiúderného uskupení v prostorech a na směrech útoku 5. td a 4. td. Spojením těchto divizí v průběhu bojové činnosti vzniklo tankové úderné uskupení na rozhodujícím směru. Tzn., že v této situaci by armáda splnila BÚ ke konci D 3 s úderným tankovým uskupením v prvním sledu a 3. msd na samotném směru. Jednotky 1. a 2. msd budou pokračovat v ničení nepřítele a 12. msd (přisunuto v D 2 večer) bude připravená při plnění DÚ armády k zesílení úderného uskupení nebo k zasazení na druhý směr útoku.

V této zjednodušené variantě zahájení a vedení útočné operace vševojskové armády nemohl jsem ukázat všechny způsoby vytváření úderných uskupení.

Problematika vytváření úderných uskupení na začátku i v průběhu armádní útočné operace je značně složitá, postihuje nejen otázky soustřeďování sil, ale také manévr vojsky, jejich přesuny na krátké i velké vzdálenosti k frontě a podél fronty, zasazování vojsk, otázky zabezpečení bojové činnosti vojsk, velení vojskům i další otázky.

Při komplexním řešení problematiky úderných uskupení vyvstávají především tyto otázky:

- jaký je vztah vojsk začleněných do úderného uskupení k ostatním svazkům a útvarům operační sestavy armády,
- jak organizovat a zabezpečovat velení vojskům v úderném uskupení, jak velet údernému uskupení,
- jak materiálně a technicky vojska v úderném uskupení zabezpečovat i další otázky.

Úderné uskupení v útočné operaci není v operační sestavě armády „autonomní“ prvek. Úderné uskupení je předurčeno k tomu, aby v dané situaci na rozhodujícím směru svou silou vytvořilo převahu nad nepřítelem s cílem získat iniciativu na frontě a splnit stanovený úkol. Ve vztahu k ostatním útvarům a svazkům v operační sestavě armády musíme vševojskové svazky úderného uskupení přednostně zabezpečit posilovými prostředky a materiálně technicky plně vybavit.

Názory na otázky velení úderným uskupením se různí. Jsem toho názoru, že pro úderné uskupení nelze vytvářet „zvláštní“ spojovací systém. Velení údernému uskupení vzhledem ke svému poslání musí zabezpečovat přímo velitelské stanoviště armády proto, že úderné uskupení plní v rámci útočné operace armády rozhodující úkol. Svěřovat velení úderného uskupení předem stanovenému velitelskému stanovišti by mělo být krajní výjimkou.

Existence jaderných zbraní a stálé nebezpečí jejich použití vtiskují soudobé operaci vševojskové armády nové charakteristické rysy. V daleko větší míře než dříve nabude bojová činnost vševojskových svazků a útvarů vysoké manévrovosti a rozhodného úsilí velitelů a štábů ke splnění cíle operace. Na směru hlavního úsilí bude nutné soustřeďovat maximální množství palebných prostředků a vytvářet na nich bojová uskupení z vševojskových svazků s nejvyšší bojeschopností, zatím co na jiných směrech bude uskupení sil a prostředků, které budou nezbytně potřebné ke splnění stanovených úkolů.

Je prokazatelné, že v podmínkách používání jaderných zbraní se budou tyto nové charakteristické rysy projevovat daleko zřetelněji a intenzivněji, než tomu bude v podmínkách vedení bojové činnosti jen s klasickými prostředky ničení. V těchto podmínkách značně poklesnou možnosti k ničení nepřítele. K získání potřebné palebné převahy a převahy v silách a prostředcích nad nepřítelem bude nutný častější přísun a manévr druhými sledy na rozhodující směry a vytvářet úderná uskupení tak, aby nedocházelo ke zbytečnému hromadění sil a prostředků. Úspěch a účinnost manévru bude záviset na rychlosti a překvapení. Čím rychleji a překvapivěji bude manévr uskutečněn, tím bude dávat větší předpoklady k předstihnutí nepřítele v protipatřících.